

Studeren met Open Bijbel

Bijbelstudie sectie voor de wat meer gevorderde Bijbellezer

De brief aan de Galaten

4. De ware kinderen van Abraham

De Bijbel tekent Abraham als de vader van Gods uitverkoren volk, en de drager van heilbrengende beloften, die ook zijn nageslacht een zegenrijk vergezicht voorhielden. Maar wie zijn dit nageslacht? Volgens de Joden schenkt God zijn zegen langs de weg van fysieke afstamming en dus volksgemeenschap, zodat zij zich hierop beroemden met de leus: "Wij hebben Abraham tot vader". Paulus echter laat in zijn brief aan de Galaten zien, dat de machtige beloften aan Abraham zijn gedaan vanwege zijn sterke vertrouwen dat de Here ze zou vervullen. Daarom wordt het ware nageslacht van Abraham gevormd door geestelijke kinderen, die hem navolgen in zijn voorbeeldige geloof.

De persoon van de aartsvader Abraham neemt in de gehele openbaring van Gods heilsplan door profeten en apostelen een voorname plaats in. De Here Jezus wijst op wat God over Abraham heeft gezegd: "mijn vriend Abraham, die ik gegrepen heb van de einden van de aarde en geroepen uit haar uithoeken" (Jes 41:9). Deze vooraanstaande plaats is vooral te zien in de beloften van heil en zegen die God hem deed. Zij worden ingeleid met de woorden: "Aan u en uw nageslacht", en bekrachtigd met een eed: "Ik zweer bij Mijzelf, luidt het woord van de HERE". En vanwege hun omvang zijn zij sindsdien de pijlers waarop het evangelie van Gods Koninkrijk, zoals dit door Christus en zijn apostelen is verkondigd, gebouwd is. In de eerste plaats had het kinderloze echtpaar de belofte ontvangen van een nageslacht, talrijk als het zand aan de oever van de zee en de schitterende sterren aan de nachthemel. Het zou misschien te vergezocht zijn in de eerste van deze vergelijkingen een aanduiding te zien van natuurlijke nakomelingen, en in de tweede de verheerlijkte kinderen van God, die "zullen stralen als de glans van het uitspansel ... en als de sterren, voor eeuwig en altijd" (Dan 12:3) – al wordt deze dubbele vervulling van de belofte, zowel van een natuurlijk als een geestelijk nageslacht, on-

getwijfeld bedoeld. In de tweede plaats was er de belofte van het land Kanaän, waar de afstammelingen van Abraham zich zouden vestigen. Daar zouden zij zich, onder de invloed van Gods profeten, kunnen ontwikkelen als “een koninkrijk van priesters en een heilig volk”. In de loop van Gods openbaring blijkt dat ook deze belofte tweëerlei betekenis heeft. In de toekomst zal Kanaän de bekende *pars pro toto* betekenis blijken te hebben – het deel dat het geheel vertegenwoordigt – want hiermee gaf God aan dat Hij de gehele aarde aan zijn kinderen zou schenken (het woord voor land *erets*, kan ook aarde betekenen). Jezus bevestigt dit als Hij, met de woorden van een psalm, zegt: “Zalig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven” (Mat 5:5; Ps 37:11 e.v.). Dezelfde belofte sluit ook Gods gave van eeuwig leven in; want de aan Abraham en zijn nageslacht beloofde erfenis is “voor altijd ... een altijddurende bezitting”. In de derde plaats was er de belofte van het ene Zaad, Christus, waarmee God Zichzelf van een Lam zou voorzien, door wiens offer “alle geslachten van de aarde gezegend zullen worden”. Als het Nageslacht dat “de poort van zijn vijanden in bezit zal nemen” zal Hij de Wereldkoning zijn, wiens “heerschappij zich zal uitstrekken van zee tot zee ... tot de einden van de aarde” (Zach 9:10).

Het ware nageslacht

Alle leden van de vroege gemeente – of zij nu Jood waren of niet, en ongeacht hun zienswijze aangaande de inachtneming van de wet van Mozes – waren het volkomen eens over de fundamentele en blijvende belangrijkheid van Gods beloften aan Abraham. Paulus’ woorden: “Nu werden aan Abraham de beloften gedaan en aan zijn zaad” (Gal 3:16), geven de basis van alle heilsverwachtingen aan. In zijn openbaring door Israëls profeten ontvouwde de Here de heilrijke betekenis hiervan steeds verder. En tenslotte wekte Hij zijn Zoon op “om de beloften, aan de vaders gedaan, te bevestigen”; d.w.z. om hieraan geldigheid te verlenen, de realisering ervan mogelijk te maken, door Christus’ gehoorzaamheid tot de kruisdood toe.

Na de tijd van de apostelen ging de gemeente deze beloften veronachtzamen en verloren die hun onmisbare betekenis voor het evangelie. Waarschijnlijk verwaarloosden zij ze enerzijds als gevolg van de toenemende antipathie tussen Joodse en niet-Joodse christenen, en anderzijds vanwege de groeiende invloed in de gemeente van de Griekse filosofische opvattingen, waarmee de heidenwereld zo vertrouwd was geraakt. Al in het midden van de tweede eeuw na Chr. zijn er aanduidingen, dat een niet gering aantal christenen was afgeweken van de verwachting van de oprichting van Gods Koninkrijk op aarde, met Jeruzalem als zetel van Gods heerschappij. Daarom komen tot op de huidige dag veel christenen in verlegenheid bij de vraag: Welke betekenis hebben Paulus’ woorden in de brief aan de Galaten: “Indien u nu van Christus bent, dan bent u zaad van Abraham, en naar de belofte erfgenamen” (Gal 3:29)!

Hoe vaak wordt de wezenlijke inhoud van deze zó veelzeggende beloften uitgelegd? En wie beseft hoe betreurenswaardig de toestand is van wie, zoals Paulus het uitdrukt, is “uitgesloten van het burgerrecht Israëls en vreemd aan de verbonden van de belofte”?

Het is juist vanwege de inhoud van de woorden: “Nu werden aan Abraham de beloften gedaan en aan zijn zaad”, dat de kwestie van de identiteit van het zaad zo uiterst belangrijk is. In zijn uitvoerige behandeling van deze kwestie in Romeinen 9-11, maakt Paulus onderscheid tussen wat hij enerzijds “Israël naar het vlees” en “kinderen van het vlees” noemt (1 Kor 10:18; Rom 9:8), en anderzijds een kern van gelovigen binnen de natie, die – in tegenstelling tot de meeste van hun volksgenoten – Gods roeping tot eeuwig leven met hun geloof en gehoorzaamheid hebben beantwoord. Hij erkent dat God met “het huis van Israël en het huis van Juda” Zijn verbond heeft gesloten; en dat Israël als volk een zeer bijzondere en blijvende plaats in Gods heilsplan heeft. Zelfs gedurende de eeuwenlange verstrooiing over de wereld is het niet Zijn wil dat Israëlieten hun volksidentiteit verliezen; want Hij is van plan hen weer in het land van hun voorvaders bijeen te brengen. Aanvankelijk in ongeloof, maar met de bedoeling dat de Verlosser uiteindelijk naar Sion zal komen en “goddeloosheden van Jakob afwenden”, zodat met het wegnemen van hun zonden “geheel Israël” behouden en met Hem verzoend zal worden (Rom 11:26,27).

Paulus ziet in de woorden “Door Izaak zal men van nageslacht van u spreken” (Rom 9:7; Gen 21:12) het principe dat niet alle afstammelingen van Abraham als nageslacht van de belofte worden gerekend. “Want niet allen, die van Israël afstammen, zijn Israël, en zij zijn ook niet allen kinderen, omdat zij nageslacht van Abraham zijn, maar: Door Izaak zal men van nageslacht van u spreken” (Rom 9:6,7). Hij past dit principe niet alleen toe op de scheiding tussen Izaak en Ismaël, Jakob en Esau, maar ook op het radicale verschil tussen natuurlijke leden van het verbondsvolk, geboren burgers van de natie Israël, en hen die vanwege hun geloof in de heilsbeloften en hun daaruit voortvloeiende gehoorzaamheid de geestelijke kinderen van Abraham zijn. “Zo kon hij een vader zijn van alle onbesneden gelovigen, opdat hun de gerechtigheid zou worden toegerekend, en een vader van de besnedenen, voor hen namelijk, die niet alleen uit de besnijdenis zijn, maar die ook treden in het voetspoor van het geloof, dat onze vader Abraham in zijn onbesneden staat bezat” (Rom 4:11,12).

Het enkelvoudige Zaad

Zo groot en veelomvattend is de zegen die God voor ogen heeft, als Hij zegt “met u zullen alle geslachten van de aarde gezegend worden” (Gen 12:3), dat de trouwe aartsvader slechts de drager van de belofte kon zijn. De realisering van het beloofde heil moest op de komst van de Heiland wachten, zoals blijkt

uit de herhaling van de belofte, waar in plaats van “met u” wordt gezegd: “En met uw nageslacht zullen alle volken van de aarde gezegend worden” (Gen 22:18).

Paulus vestigt de aandacht op het feit dat deze belofte betrekking heeft op Christus: “Nu werden aan Abraham de beloften gedaan en aan zijn zaad. Hij zegt niet: en aan zijn zaden, in het meervoud, maar in het enkelvoud: en aan uw zaad, dat wil zeggen: aan Christus” (Gal 3:16). Deze verklaring heeft veel kritiek uitgelokt van de kant van hen die menen dat – aangezien het woord ‘zaad’ zowel in het Hebreeuws als in het Grieks collectieve betekenis kan hebben – de conclusie dat er sprake is van één persoon, nl. Christus, niet gerechtvaardigd is. Dit bezwaar gaat echter voorbij aan het feit dat de vaststelling van de enkelvoudige betekenis niet ontleend is aan het woord zelf, maar aan het gebruik van ‘zaad’ elders in deze beloften. Zoals uit het vervolg blijkt, bedoelt Paulus met zijn verwijzing naar een enkelvoudig zaad niet een enkeling, dus Christus alleen, maar het ware nageslacht, het zaad van belofte. Dit ‘zaad’ staat in tegenstelling tot andere ‘zaden’ van natuurlijke oorsprong – of dat nu zaad van Ismaël, of zaad van Esau, of zelfs het natuurlijke zaad van Israël zou zijn. Het zaad van belofte heeft betrekking op een eenheid, namelijk de gemeenschap die Christus samen met zijn gelovigen vormt. Dit legt de apostel nader uit in zijn hierop volgende verklaring: “Want u bent allen zonen van God, door het geloof, in Christus Jezus. Want u allen, die in Christus gedoopt bent, hebt u met Christus bekleed. Hierbij is geen sprake van Jood of Griek, van slaaf of vrije, van mannelijk en vrouwelijk: u allen bent immers één in Christus Jezus. Indien u nu van Christus bent, dan bent u zaad van Abraham, en naar de belofte erfgenamen” (Gal 3:26-29).

Besnijdenis

Nauw verbonden met de betekenis van het zaad van Abraham is het vraagstuk van besnijdenis, omdat deze praktijk begonnen is bij Abraham en pas later opgenomen werd in de wet van Mozes. Besnijdenis was het teken van het behoren tot het volk dat uit Abraham is ontstaan: “Wie in uw huis geboren is en wie door u voor geld gekocht is, moet voorzeker besneden worden; zo zal mijn verbond in uw vlees zijn tot een eeuwig verbond. En de onbesnedene ... zal uitgeroeid worden uit zijn volksgenoten” (Gen 17:13,14). Zolang het fundamentele principe “het heil is uit de Joden” van kracht was, was besnijdenis dus verplicht voor alle Israëlieten en proselieten (mensen die tot geloof kwamen in de God van Israël en zich bij het verbondsvolk wilden aansluiten). Maar met het aanbreken van een nieuwe heilstijd door Christus’ komst en opstanding, en de invoering van het vervangende heilsprincipe “het heil is uit Jezus van Nazaret, gekruisigd en opgestaan”, valt de noodzaak van besnijdenis als vanzelfsprekend weg. De verbondenheid met Christus neemt de plaats in van de vroegere verbondenheid met het uitverkoren volk Israël.

De besnijdenis van niet-Joodse leden in Christus' gemeente zou dus een ontkenning zijn van hun volledige afhankelijkheid van Christus voor hun verlossing. Terecht kan Paulus deze stap daarom als een noodlottig teruggaan tot een voorbijgegangene heilsgelegenheid in het Jodendom beschouwen, met alle gevolgen van dien: "Zie, ik, Paulus, zeg u: indien u zich laat besnijden, zal Christus u geen nut doen. Nogmaals betuig ik aan ieder, die zich laat besnijden, dat hij verplicht is de gehele wet na te komen. U bent los van Christus, als u door de wet gerechtigheid verwacht" (Gal 5:2-4).

Aan de hand van het verslag in Genesis laat Paulus in zijn brief aan de Romeinen zien dat de heilsbeloften helemaal los stonden van het bevel besneden te worden. Na een psalm van David te hebben geciteerd over de zaligheid van de mens die van de Here vergeving ontvangt, vraagt de apostel: "Geldt deze zaligspreking dan de besnedene of ook de onbesnedene? Wij zeggen immers: Het geloof werd Abraham tot gerechtigheid gerekend. Hoe werd het hem dan toegerekend? Was hij toen besneden of onbesneden? Niet besneden, maar onbesneden. En het teken van de besnijdenis ontving hij als het zegel van de gerechtigheid van dat geloof, dat hij in zijn onbesneden staat bezat" (Rom 4:9-11).

De verbonden

Als de onafhankelijkheid van Gods heilsbeloften aan Abraham van de besnijdenis bewezen wordt door het feit dat deze praktijk pas later in de wet van Mozes werd vastgelegd, geldt deze overweging in nog sterkere mate voor diezelfde wet. In die heilsbeloften heeft de Here genadige toezeggingen gedaan, zonder iets te hebben gezegd over welke voorwaarde dan ook. Het verbond dat Hij met Abraham sloot is absoluut geen akkoord, maar eerder een eenzijdige verzekering. Het heeft het karakter van een onherroepelijk testament, zoals Paulus nader uitlegt: "Broeders, ik spreek op menselijke wijze: zelfs het testament van een mens, dat rechtskracht verkregen heeft – niemand kan het ongeldig maken of er iets aan toevoegen ... Ik bedoel dit: de wet, die vierhonderd dertig jaar later is gekomen, maakt het testament, waaraan door God tevoren rechtskracht verleend was, niet ongeldig, zodat zij de belofte haar kracht zou doen verliezen. Immers, als de erfenis van de wet afhangt, dan niet van de belofte; en juist door een belofte heeft God aan Abraham zijn gunst bewezen" (Gal 3:15-18).

De eenzijdigheid van Gods verbondssluiting met Abraham wordt nog duidelijker als we die vergelijken met de verbondssluiting met Israël bij de berg Horeb in de Sinaï. Het was de gewoonte bij het sluiten van een verbond, dat de stukken van een offer tegenover elkaar werden gelegd en de twee partijen er tussendoor gingen. Overeenkomstig deze gewoonte krijgt Abraham het bevel de stukken van een koe, geit, ram en vogels tegenover elkaar te leggen. Maar in plaats van er zelf tussendoor te gaan, is Abraham de verbaasde, passieve toe-

schouwer als een vurige fakkel – symbool van de heerlijkheid van de Here, evenals later de wolkkolom boven de tabernakel – tussen de offerstukken door gaat. Hiervan wordt gezegd: “Op die dag sloot de HERE een verbond met Abram” (Gen 15:18). Hoe anders de verbondssluiting met Israël was, geeft Paulus aan als hij zijn lezers herinnert aan de middelaar, die bij het geven van de wet nodig was: “zij is op last van God door engelen in de hand van een middelaar gegeven” (Gal 3:19). Mozes moest de berg Sinaï op gaan en terugkomen met de boodschap: “U hebt gezien, wat Ik de Egyptenaren aangedaan heb. Nu dan, indien u aandachtig naar Mij luistert en mijn verbond bewaart, dan zult u uit alle volken Mijn eigendom zijn ... (Ex 19:4,5). Vervolgens kwam het gehele volk op de vlakte voor de berg bijeen, om de aankondiging van de tien geboden – de kern van het verbond – te horen. Pas daarna werd via de middelaar Mozes het verbond formeel gesloten: “Hij nam het boek van het verbond en las het voor de oren van het volk en zij zeiden: Alles wat de HERE gesproken heeft, zullen wij doen en daarnaar zullen wij horen” (Ex 24:7). Vanaf de tijd van haar ontstaan als natie heeft Israël zich op deze wijze verplicht de haar bij de berg gegeven grondwet na te komen. Deze wet was bedoeld om een bijzondere relatie tussen God en het volk in stand te houden, een rechtvaardige samenleving tot stand te brengen, in een centrale eredienst te voorzien, en te onderwijzen in een de Here welgevallige levenswijze. Door aan de wet gehoorzaam te zijn, zou het volk voorspoed ervaren: “Gezegend zult u zijn in de stad en gezegend op het veld” (Deut 28:3).

Wat de wet niet kon geven was de zegen van eeuwig leven. Wel kon zij – als bewaarder van Gods woorden door zijn profeten – de kennis van God en zijn raadsplan toegankelijk maken voor een kleine minderheid, die door de eeuwen heen met de Here hebben gewandeld en hebben vertrouwd op de heilsbeloften aan Abraham. Zoals Paulus opmerkt: “als de erfenis van de wet afhangt, dan niet van de belofte; en juist door een belofte heeft God aan Abraham zijn gunst bewezen” (Gal 3:18). Als de ware, geestelijke kinderen van Abraham hebben deze enkelingen hun hoop hierop gevestigd, in de overtuiging dat: “U (God) zult trouw bewijzen aan Jakob, goedertierenheid aan Abraham, gelijk U van oude dagen af aan onze vaders hebt gezworen” (Micha 7:20).

A.H.